

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 10.02.2022
Published /Yayınlanma 30.04.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Kalebaşı, A. (2022). Okul sosyal hizmeti bağlamında uluslararası öğrencilerin okula uyum ve akademik başarıları etkileyen faktörler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(82), 767-779.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3054>

Dr. Adem KALEBAŞI
<https://orcid.org/0000-0001-9768-0476>
MEB / İstanbul / TÜRKİYE

OKUL SOSYAL HİZMETİ BAĞLAMINDA ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUM VE AKADEMİK BAŞARILARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

FACTORS AFFECTING SCHOOL ADJUSTMENT AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF INTERNATIONAL STUDENTS IN THE CONTEXT OF SCHOOL SOCIAL WORK

Issue/Sayı: 82

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde eğitim alan uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ve okula uyumlarını etkileyen faktörleri öğretmenlerin bakış açısıyla ortaya koymaktır. Araştırmanın metodolojik yaklaşımı niteliksel tarzdadır. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için İstanbul ili Üsküdar ilçesinde okulunda uluslararası öğrenciler bulunan 13 rehber öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarından elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları uluslararası öğrencilerin özellikle okulun ilk yılları olan 9 ve 10. sınıflarda uyum sorunu yaşadığı ve bu durumun okul başarısını etkilediği, okullarda Yabancı Öğrenci Sınavı’na (YÖS) yönelik çalışma yapılmamasının uluslararası öğrencilerin okul motivasyonunu olumsuz etkilediği, uluslararası öğrencileri kabul edici bir okul ikliminin öğrencilerin okula uyum ve okul başarısını artırdığı sonucu bulunmuştur. Uluslararası öğrencilerin okula uyum ve okul başarılarını artırmak için öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik veli eğitimleri yanında öğretmen eğitimlerine gereksinim duyulmaktadır. Okullar yanında Rehberlik Araştırma Merkezlerinde de sosyal çalışmacıların istihdamıyla uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi uygun olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Sosyal Hizmeti, Uluslararası Öğrenciler, Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Akademik Başarı, Okula Uyum.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the factors affecting the academic achievement and school adjustment of international students studying at the secondary level in Turkey from the perspective of teachers. The methodological approach of the research is qualitative. In order to implement the purpose of the research, in-depth interviews were conducted with 13 counselors, who have international students in their school, in the Üsküdar district of Istanbul, using semi-structured interview forms. The data obtained from the results of the research were analyzed descriptively. The results of the research show that international students, especially in the 9th and 10th grades, which are the first years of the school, have adjustment problems and this affects their school success, that the lack of studies on the Foreign Student Exam (YÖS) in schools negatively affects the school motivation of international students, and that a school climate that accepts international students increases students' school adjustment and school success. In order to increase the adaptation and school success of international students, there is a need for teacher training as well as parent training for the needs of students. It would be appropriate to carry out studies aimed at the needs of international students with the employment of social workers in Guidance Research Centers in addition to schools.

Keywords: School Social Work, International Students, Foreign Students, Academic Achievement, School Adjustment.

1. GİRİŞ

Türkiye’de 1980’li yıllarda ilk kez yasal metinlerde uluslararası öğrenci kavramının yer almasından sonra Türkiye’de bulunan uluslararası öğrenci sayısı çeşitli dönemlerde proje ve teşviklere bağlı olarak iniş çıkışlar yaşamıştır. Ancak özellikle 2000’li yıllardan itibaren hem Milli Eğitim Bakanlığı hem de Yükseköğretim Kurumu yapısı içerisinde bulunan uluslararası öğrenci sayısı önemli ölçüde

artmıştır. Bu artışın en önemli sebeplerinden birisi çevre ülkelerde yaşanan iç savaşlar, siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlar sonucu ülkeye gelen zorunlu göçlerdir. Öğrenci sayısını artıran diğer nedenler ise daha iyi bir eğitim almak için öğrenci vizesiyle gelen öğrenciler ya da çalışma/oturma vizesiyle Türkiye'ye gelen yabancı uyrukluların çocuklarının eğitim sistemine dâhil olmasıdır.

Türkiye'ye zorunlu göçle gelen ve geçici koruma altında bulunan Suriyeli mülteciler dışında uluslararası koruma altında bulunan Irak, Yemen, Afganistan, Filistin ve Somali öğrenciler de bulunmaktadır. Ayrıca son yıllarda çevre ülkelerden çalışmak, daha iyi bir hayat kurmak ya da daha iyi bir eğitim alması için gelen yabancı uyruklularda bulunmaktadır. Daha iyi bir eğitim görme amacıyla gelen öğrencilerin bir kısmı aileleriyle birlikte bir kısmı da ailelerinden ayrılarak öğrenci statüsünde Türkiye'de bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında kayıtlı 935.731 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Ancak 5-17 yaş aralığındaki çağ nüfusunun 1.365.884 olduğu (URL 1) baz alındığında eğitime erişmeyen çok sayıda uluslararası öğrenci olduğu görülmektedir.

En temel insan haklarından olan okula erişim ve eğitim alma hakkı birçok disiplinin olduğu gibi okul sosyal hizmet alanının da çalışma konularından birisidir. Öğrenci destek hizmetlerinin bir parçası olarak öğrenci, aile ve çevresinde farklı boyutlarda hizmetler sunan okul sosyal hizmeti okul çağındaki çocukların eğitim haklarına ulaşmalarını engelleyen her türlü sorunun aşılmasında (Duman, 2000: 35), okula devamsızlık ve eğitim sisteminin dışına çıkma, akran zorbalığı, ayrımcılık (Dağ, 2017: 16), okula yeni gelen göçmenlerin okul yaşamına ve kültürüne uyum sağlamakta güçlük yaşayan çocukları, çeşitli psikososyal nedenlerle okula devamsızlık yapan ve okuldan ayrılmak zorunda kalan çocuklar, yüksek riskli ortamı olan ailelerden gelen çocuklar, ciddi hastalıklara, travmalara maruz kalan öğrenciler, aileleri ve çevrelere destek sunma (Louise Osmond, 2005: 332-333; Turner, 2005: 331-332), farklı kültürel ve ekonomik geçmişten gelen grupların okula uyumunu sağlamaya yönelik hizmetler okul sosyal hizmetinin müdahale edeceği gereksinim gruplarından bazılarıdır (Jarolmen, 2017: 9). Okullar sosyal hizmetin sosyal adalet ve fırsat eşitliği ilkelerini daha çok paylaşarak daha kapsayıcı olma ve bireysel farklılıklara saygı gösterilmesi konusunda mesafe alsa da (Constable, 2009: 5) dezavantajlı öğrenciler içinde olabilecek olan uluslararası öğrenciler için yaklaşımlarda ve uygulama hala birçok sorun bulunmaktadır. Bu çalışmada uluslararası öğrencilerin okula uyumları ve akademik başarılarını etkileyen faktörlere yönelik okullarında uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlerin görüşleri incelenmesi amaçlanmıştır.

2. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI OKULLARDA ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında kayıtlı 935.731 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 855.136'sı Suriye, Irak, Filistin, Yemen, Afganistan ve Somali uyruklu olup uluslararası koruma altında bulunan öğrencilerdir. Uluslararası koruma altında bulunan öğrencilerin 730.806'sını ise Suriyeli ve 68.760'sını Iraklı öğrenciler oluşturmaktadır (URL 2). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda uluslararası koruma altında olan öğrenciler dışında 80.595 uluslararası öğrenci kayıtlıdır. Bu öğrenciler yoğun olarak İran, Azerbaycan, Mısır ve Rusya Federasyonu gibi bölge ülkeleri vatandaşıdır. Tablo 1'de Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda öğrenim gören uluslararası öğrenci sayıları ve ilk 10 sırada yer alan ülkeler gösterilmektedir.

Tablo 1: 2021-2022 Eğitim Yılı Millî Eğitim Bakanlığı Bünyesindeki Okullara Kayıtlı Uluslararası Öğrenci Sayıları ve Uyrukları (İlk 10 Ülke)

Ülke	Sayı	Yüzde
Suriye	730.806	78
Irak	68.760	7,5
Afganistan	47.118	5
İran	12.666	1,3
Azerbaycan	7.938	1
Rusya	6.751	0,7
Mısır	6.444	0,6
Özbekistan	5.051	0,5
Kazakistan	4.996	0,4
Türkmenistan	3.426	0,4
Diğer ülkeler	41.775	4,4
Toplam	935.731	100

Kaynak: (URL 2)

Göç İdaresi Başkanlığının 2021-2022 verilerine göre Türkiye’de yaklaşık olarak 5.013.631 yabancı uyruklu nüfus bulunmaktadır. Bu nüfusun 1.365.884’ü 5-17 yaş aralığındadır ve eğitim çağındaki çocuklardan oluşmaktadır. Eğitim çağındaki bu öğrencilerin 935.731’i 2021-2022 eğitim öğretim yılı itibarıyla okula erişim sağlamıştır. Toplam eğitim çağı içinde öğrencilerin okullaştırılma oranı % 68 düzeyindedir. Tablo 2’de Türkiye’de e-okul ve YÖBİS verilerine göre Milli Eğitim Bakanlığı yapısı içindeki okullara kayıtlı uluslararası öğrenci sayıları ve oranları görülmektedir.

Tablo 2: 2021 -2022 Eğitim Yılı Uluslararası Öğrencilerin Sınıf Seviyesine Göre Okullaşma Sayı ve Oranları

Sınıf	e-Okul ve YÖBİS verileri	Kademeye Göre Öğrenci Sayıları	Kademelere Göre Çağ Nüfusu	Yüzde %
Okul Öncesi	53.170	53.170	137.075	38.79
1.Sınıf	120.878			
2.Sınıf	79.807			
3.Sınıf	87.968	387.037	495.971	78.04
4.Sınıf	98.384			
5.Sınıf	95.919			
6.Sınıf	83.682			
7.Sınıf	91.402	335.198	412.921	81.18
8.Sınıf	63.860			
9.Sınıf	35.50			
10.Sınıf	29.494			
11.Sınıf	25.539	105.379	319.917	50.11
12.Sınıf	15.199			
Açık okullar	46.134			
Toplam	788.641	935.731	1.365.884	68.51

Kaynak: (URL 1)

Tablo 2’de Türkiye’de bulunan tüm uluslararası öğrencilerin okullaşma oranlarını göstermektedir. Buna göre okullaşma oranları ana okulda %38,79, ilkökulda %78,04, ortaokulda %81,18, lise eğitiminde ise %50,11 olarak gerçekleşmiştir. Okullaşma en yüksek düzeyde 387.037 öğrenci ile ilkökul ve 335.198 öğrenci ile ortaokul da gerçekleşirken 105.379 öğrenci ile en az düzeyde ortaöğretim seviyesinde gerçekleşmiştir. Açık okullarda da önemli sayıda öğrenci olduğu görülmektedir.

Türkiye’de bulunan uluslararası öğrencilerin okullaşma oranları incelendiğinde okullaşmanın ilkökul ve ortaokulda kısmen yeterli düzeye ulaşmışken anaokulu ve lise düzeyinde ise oldukça düşük kaldığı görülmektedir. Özellikle ortaöğretim düzeyinde okula katılımın düşük düzeyde olması çeşitli nedenlerle açıklanmaktadır. Çağ nüfusundaki çocuk ve ergenler okula erişimde çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Uzun süre okuldan uzak kalma, maddi sorunlar, dil engeli, çocuk işçiliği, okula uyum sağlamakta güçlükler ve ailelerin ülkeye olan uyum sürecindeki sıkıntılar gibi farklı nedenler çocukların okula katılımın önündeki engeller olarak sayılabilir (SETA ve Theirworld, 2017; UNİCEF 2018; Kalebaşı ve Güngör, 2019; Şimsek, 2019).

Türkiye’de bulunan uluslararası öğrenci sayıları yıllar içinde artış eğilimi gösterdiği ve bu durumun devam edeceği değerlendirildiğinde uluslararası öğrencilerin okula uyumu ve bu uyumun göstergelerinden akademik başarının önemli olduğu görülmektedir. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullara kayıtlı uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun çeşitli dezavantajlı ülkelerden gelen uluslararası koruma altındaki öğrenciler olduğu (URL 1) göz önüne alındığında ilgili öğrencilerin okula devamı ve okul başarılarının uyum ve sosyalleşme açısından daha da önemli hale geleceği açıktır. Ayrıca okula katılımın ortaöğretim seviyesinde en düşük düzeyde olması da araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda ilgili öğrencilerin öğretmenlerinin değerlendirmelerinin alınıp çözüm önerilerinin sunulması uluslararası öğrenciler yanında okul sosyal hizmetinin de amaçlarından olan olumlu bir okul iklimi oluşturmaya (Alvarez, Bye, Bryant ve Mumm, 2013: 240) katkı sağlayacaktır. Okul sosyal hizmetinin önemli yaklaşımlarından biri olan ekolojik bakış açısı okulun iklimini oluşturan bileşenleri analiz eder. Okul yönetiminde rol oynayan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin işbirliğinin, okulun iklimini olumlu veya olumsuz etkilemektedir (Vural, 2004; 26). Bu amaçla bu çalışmada okulunda uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlerin uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ve okula uyumlarına yönelik görüş ve önerilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

3. YÖNTEM

Ortaöğretime devam eden uluslararası öğrencilerin okula uyum ve okul başarısını etkileyen faktörleri araştırmayı amaçlayan bu çalışma nitel desenle yapılandırılmıştır. Araştırma nitel desen durum

çalışmasıdır. Bu çalışmada araştırmacı Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında rehber öğretmen olarak çalışan ve okullarında uluslararası öğrenci bulunan 13 rehber öğretmenle derinlemesine görüşme yöntemiyle veri toplamıştır. 2021-2022 eğitim öğretim yılında Üsküdar ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda 1203 uluslararası öğrenci mevcuttur. Ortaöğretim düzeyinde ise 293 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 232'si Anadolu İmam Hatip Liselerinde, 40 öğrenci Anadolu Lisesinde ve 21 öğrenci ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde eğitim görmektedir (Üsküdar MEB Strateji Geliştirme Bölümü, 2021-2022). Araştırmada İstanbul Üsküdar ilçesinde okulunda uluslararası öğrenci bulunan 13 rehber öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla derinlemesine görüşme yapılmıştır. 13 rehber öğretmenin okulunda Suriye, Lübnan, Filistin, Fas, Afganistan, Etiyopya, İran, Irak, Özbekistan gibi çevre ve bölge ülkelerinden yaklaşık 90 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma İstanbul Üsküdar ilçesindeki 3 Anadolu Lisesi, 4 Erkek ve 3 Kız İmam Hatip Lisesi, 1 Kız Anadolu Lisesi, 1 Kız Meslek Lisesi ve 1 Endüstri Meslek Lisesi olmak üzere toplam 13 okuldan katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği Üsküdar ilçesinde ortaöğretim seviyesinde uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun imam hatip liselerinde okuduğu düşünüldüğünde örneklem seçimi okul dağılımıyla uyumludur.

Araştırma kapsamında uygulanan nitel yöntemle ortaöğretimde eğitim gören uluslararası öğrencilerin okula uyum ve akademik başarılarını etkileyen faktörler yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla öğrencilerin rehber öğretmenlerinin bakış açısıyla incelenmiştir. Nitel çalışmalar büyük gruplarla çalışmayı ve genelleme yapmayı hedeflemezler. Bu açıdan nitel araştırmacılar hedeflerine uygun olarak amaçlı örnekleme seçmektedirler (Patton, 2002; Akt. Glesne, 2013: 59). Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme, araştırmacının araştırma problemleri için en uygun cevabı bulacağını düşündüğü birey, grup, kurum ya da belgeleri içerir. Buradaki amaç araştırmacın sorularına en uygun cevabı verebilecek kişi ya da objelerin araştırma için seçilmesidir. Amaçlı örnekleme birçok olgu, durum ve yaşantının keşfedilmesine ve ortaya çıkmasına imkân tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.1. Araştırma Soruları

Bu araştırmada okulunda uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlerin uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ve okula uyumlarına yönelik görüş ve önerilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Uluslararası öğrencilerin okula uyum deneyimleri hakkında neler söylersiniz?
- 2- Uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler nelerdir?
- 3- Uluslararası öğrencilerin akademik başarıları diğer öğrencilerden farklılaşmak mıdır? Farklılaşmaktaysa bu farklılığı sağlayan temel nedenler nelerdir?
- 4- Uluslararası öğrencilerin diğer öğrenciler ve öğretmenlerle kurduğu iletişim deneyimi hakkında neler söylersiniz?

3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında İstanbul Üsküdar ilçesinde okulunda uluslararası öğrenci bulunan 13 rehber öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla derinlemesine görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlere araştırma hakkında detaylı bilgi verilmiş, etik sorumluluk gereğince kişisel bilgilerin paylaşılmayıp gizli kalacağı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerin bir kısmı yüz yüze bir kısmı telefonla ya da internetten üzerinden görüşme programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde verilen bilgiler araştırmacı tarafından not alınmıştır. Böylece veri kayıplarının önüne geçilmek istenmiştir. Toplanan verilere içerik çözümlemesi yapılmıştır. İçerik analizi belirli kodlamalara dayalı olarak gerçekleştirilen metin çözümlemesinde kullanılan bir tekniktir. Bu çalışmada verilerle kodlamalar yapılmış ve daha sonrasında bu kodlamalardan temalar oluşturulmuştur. Araştırmada öğretmenler kimliklerinin belirlenmemesi amacıyla araştırmacı tarafından görüşme yapılan öğretmenler “öğretmen1, öğretmen2” şeklinde kodlanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma çerçevesinde yapılan görüşmeler doğrultusunda öncelikle öğretmenleri tanıtıcı özelliklerine ve uluslararası öğrencilerle ilgili çalışma deneyimlere yönelik bilgiler verilmiştir. Elde edilen verilere

temalara ve kodlara ayrılmıştır. Araştırma amaçlarına yönelik temalar okula uyum, öğrenci ve öğretmen iletişimi, akademik başarı olmak üzere 3 temadan oluşmaktadır.

4.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Rehber Öğretmenlere kendilerini tanıttıcı özelliklerini belirlemeye ve uluslararası öğrencilerle çalışma deneyimlerini tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. Alınan cevaplara Tablo 3'te yer verilmektedir.

Tablo 3: Rehber Öğretmenlere İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Tanımlayıcı		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	7	54
	Erkek	6	46
Mesleki Kıdem Yılı	1-10 yıl	2	15
	11-20 yıl	6	46
	20-30 yıl	5	38
Eğitim Düzeyi	Lisans	6	46
	Yüksek Lisans	7	54
Okul Türü	Anadolu Lisesi	3	23
	Erkek İmam Hatip Lisesi	4	30
	Kız İmam Hatip Lisesi	3	23
	Kız Meslek Lisesi	1	7
	Endüstri Meslek Lisesi	1	7
	Kız Anadolu Lisesi	1	7
Uluslararası Öğrencilerle Çalışma Deneyimi Süresi	1-3 yıl	3	23
	4-8 yıl	8	61
	9 yıl ve üstü	2	15
Uluslararası öğrencilerin gereksinimleriyle ilgili eğitim alma durumu	Aldım	0	0
	Almadım	13	100
Toplam		13	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerin cinsiyet olarak dağılımları birbirine yakındır. Araştırmaya katılan öğretmen ve okul idarecilerinin yarısından biraz fazlasını %54'ünü kadın öğretmenler %46'sını erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu meslekte kıdemlidir ve yüksek lisans mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştığı okulların %54'ünü kız ve erkek imam hatip liseleri oluşturmaktadır. Rehber öğretmenlerin uluslararası öğrencilerle çalışma deneyimleri çoğunlukla 4-8 yıl arasında dağılmaktadır. Ancak rehber öğretmenlerin hiçbirisi uluslararası öğrencilerin gereksinimleriyle ilgili eğitim almamıştır.

4.2. Araştırmanın Amaçlarına Yönelik Bulgular

Araştırma amaçlarına yönelik bulgular okula uyum, öğrenci ve öğretmen iletişimi, akademik başarı olmak üzere 3 temadan oluşmaktadır.

4.2.1. Okula Uyum

Okulunda uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin okula uyum sorunu yaşayıp yaşamadığı, yaşıyorlarsa en çok hangi alanlarda sorun yaşadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin verdiği cevaplar “uyum sorunu yaşıyorlar”, “kısmen uyum sorunu yaşıyorlar” ve “uyum sorunu yaşamıyorlar” şeklinde üç koda ayrılmıştır.

Tablo 4: Uluslararası Öğrencilerin Okula Uyum Durumu

Tema	Kodlar	Sayı	%
Uluslararası Öğrencilerin Okula Uyumunu	Uyum sorunu yaşıyorlar	5	38
	Kısmen uyum sorunu yaşıyorlar	5	38
	Uyum sorunu yaşamıyorlar	3	24
	Toplam	13	100

Tablo 4 incelendiğinde rehber öğretmenlerin %24'ü uluslararası öğrencilerin okulda uyum sorunu yaşamadığını, %38'i kısmen ve %38'i ise uyum sorunu yaşadıklarını ifade etmiştir. Uluslararası öğrencilerin uyum sorunu yaşadığını düşünen Öğretmen9 öğrencilerin kültürel olarak uyumla ilgili sorun yaşadıklarını ve uluslararası öğrencilere ilişkin toplumsal kabulün henüz gerçekleşmediğini şu şekilde ifade etmektedir.

“Kültürel olarak sorun yaşıyorlar. Toplum genelinde kabul edilmediklerini düşünüyorlar. Bu durumda uyumlarını bozucu bir etki yaratıyor. Örneğin Filistinli öğrenciler gibi aile desteğinin iyi olduğu öğrenciler daha kolay uyum sağlarken diğer uyruklularda uyum sorunu yaşanabiliyor” (Öğretmen9).

Öğretmen4 ise arkadaş edinmede öğrencilerin sorun yaşadığını ve bu durumunda uyum sorunlarına yol açtığını ayrıca okul müfredatının bazı öğrencilere ağır geldiğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Arkadaş edinmede sorunlar yaşadıkları oluyor. Bu durumda bazen kendi vatandaşı olan öğrencilerle zaman geçiriyorlar. Ayrıca okula uyumu zorlaştıran şeylerden birisi de müfredat ağır ve farklı gelebiliyor bu öğrencilere. Özellikle bazı derslerden de yabancı öğrenci sınavında soru çıkmadığından öğrenciler ilgisini kaybedebiliyor” (Öğretmen4).

Öğretmen3 ise bazı öğrencilerin dil eğitimi, hazırlığı almadan okula gelmelerinin uyum sorununa yol açtığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Okula gelmeden önce hazırlık sınıfı almamaları bazı öğrencilerin sınıfa ve okula uyumunu bozuyor. Ayrıca bazı öğrenciler kültürel olarak diğerleriyle çatışma da yaşıyor” (Öğretmen3).

Uluslararası öğrencilerle 3 yıllık deneyimi olan Öğretmen1 ise dil problemi dışında maddi sorunlarında öğrencilerin uyum süreçlerini etkilediğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Dille ilgili problem öğrencilerin uyum yanında akademik başarılarını da etkiliyor. Başarı sorunu yaşıyorlar. Ancak Türkçe konusunda iyi olan, kendini geliştirmiş öğrenciler daha uyumlu ve başarılılar. Ayrıca uyum sorununa ailenin maddi sorunları da yol açabiliyor” (Öğretmen1).

Okula uyum sağlamada ülkelere göre farklılık olduğunu düşünen Öğretmen2 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Okula uyum konusunda kültürel farklılıklar belirleyici oluyor. Suriyeli öğrenciler daha kolay uyum gösterirken özellikle Orta Asya’dan ve Kafkaslardan gelen öğrencilerin uyumu daha zor oluyor” (Öğretmen2).

Okula uyumda uluslararası öğrencilerin kısmen sorun yaşadığını ifade eden Öğretmen8 özellikle okula yeni gelen 9 sınıf öğrencilerinin uyum problemi yaşadığını şu şekilde ifade etmiştir.

“9. Sınıfa gelen öğrencilerin bir kısmı dille ilgili problem yaşıyor ve yalnız kalıyor. Bu durum öğrencilerin akademik uyumunu ve başarısını da etkiliyor” (Öğretmen8).

Uluslararası öğrencilerle ilgili 8 yıllık bir deneyime sahip olan Öğretmen12 öğrencilerin gruptan onay görme ihtiyaçlarının çok fazla olduğunu, özellikle yeni gelen öğrencilerde bu durum gözlemlendiğini şöyle ifade etmektedir.

“Bu öğrencilerin kabul görme, gruptan onay görme ihtiyaçları çok fazla. Bu durum okula uyum süreciyle ilgili. Özellikle okula yeni gelen 9 ve 10. sınıflarda bu durum görülebiliyor. Aynı zamanda ara sınıflarda okula gelen öğrencilerde de kısmen uyum sorunu olabiliyor” (Öğretmen12).

Uluslararası öğrencilerin uyum sorunu yaşamadığını düşünen Öğretmen6, ilgili öğrencilerin iyi bir ortaokul geçmişlerinin bulunmasının uyuma yardımcı olduğunu şu şekilde ifade etmiştir.

“Ortaokul geçmişi iyi olan, dil sorununu halletmiş ve akademik uyumu da sağlamış öğrenci liseye güçlü bir donanımla geliyor. Böylece lisede uyum sorunu yaşamıyor” (Öğretmen6).

4.2.2. Akademik Başarı

Uluslararası öğrencileri bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin Türk vatandaşı öğrencilerden farklılaşıp farklılaşmadığı ve akademik başarıyı etkileyen faktörler sorulmuştur. Akademik başarıyı düşüren etkenler “Türkçe öğrenme düzeyi”, “maddi sorunlar” ve “aile desteğinin zayıf olması”, “önyargılar” ve “müfredatın YÖS sınavını içermemesi” şeklinde beş koda ayrılmıştır. Tablo 4’de ilgili kodlar gösterilmektedir.

Tablo 4: Akademik Başarıyı Olumsuz Etkileyen Faktörler

Tema	Kodlar	Sayı	%
Uluslararası Öğrencilerin Başarısını Olumsuz Etkileyen Faktörler	Türkçe öğrenme düzeyi	8	61
	Aile desteğinin zayıf olması	4	31
	Maddi sorunlar	4	31
	Önyargılar	3	23
	Müfredatın YÖS sınavını içermemesi	2	15

Tablo 4 incelendiğinde rehber öğretmenlerin; %61'i uluslararası öğrencilerin Türkçe öğrenme düzeylerinin, %31'i aile desteğinin zayıf olmasının, %31'i maddi sorunların, %23'ü önyargıların ve %15'i müfredatın YÖS sınavını içermemesinin uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Genel olarak okulundaki uluslararası öğrencilerinin not ortalamasının diğer öğrencilere göre daha düşük olduğunu Öğretmen1 şöyle ifade etmiştir:

“Bu öğrenciler normal sınıfa gelmeden önce bir hazırlık sınıfında Türkçeyi belli bir seviyede öğrenmeleri gerekiyor. Aksi durumda sınıfta dersler işlenirken hem dersi anlamak hem de dili öğrenmek zor oluyor. Bu nedenle bizim okuldaki uluslararası öğrencilerin meslek dersleri hariç diğer derslerdeki ortalamaları Türk öğrencilere göre daha düşük (Öğretmen1)”

Uluslararası öğrencilerle 8 yıllık bir deneyimi olan Öğretmen2 ise uluslararası öğrencilerin Türkçe bilgisinin yetersiz olmasının başarı düşüklüğü ve sonrasında devamsızlığa neden olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Yeterince Türkçeyi kullanamayan öğrencilerin ders başarıları düşük oluyor. Bu durum uluslararası öğrencilerin okuldan soğuması ve devamsızlığa neden oluyor. Bu öğrencilerin Türkçeyi halletmeleri akademik başarılarını artıracaktır” (Öğretmen2).

Türkçe dil becerisinin eksikliğinin iletişim yanında ödev paylaşımlarını da zorlaştırdığını ifade eden Öğretmen12 bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Türkçe dil bilgisi yetersizliği okula ve derslere uyum yanında uluslararası öğrencilerin diğer öğrencilerle iletişimini de sınırlandırıyor. Bu durumda ilişkiler iyi olmayınca öğrenciler arasındaki ödev paylaşımı ve ders notu dağılımı gibi alanlarda da sıkıntılar yaşanabiliyor. Bu da okul başarısızlığına yansıyor” (Öğretmen12).

Uluslararası öğrencilerle 6 yıllık bir deneyimi olan Öğretmen9, maddi zorluklar ve aile desteğinin az olmasının derslere ilgiyi düşürdüğünü şöyle ifade etmiştir:

“Okul başarısı ve derslere uyumu düşüren en önemli etkenlerden birisi maddi zorluklar. Maddi zorluklar yanında derslere karşı aile desteğinin de az olması okul başarısını düşüren sebeplerden” (Öğretmen9).

Uluslararası öğrencilerle 5 yıllık çalışma deneyimi olan Öğretmen11, maddi zorluklar ve aile desteğinin az olmasının öğrencilerin başarısına olan etkisini şöyle ifade etmektedir:

“Maddi zorluklar okula devam ve başarıyı etkiliyor. Böyle öğrencilerin aile desteği ve eğitimi de genellikle düşük oluyor. Bu öğrenciler bazen yarı zamanlı çalışmak zorunda kaldığından notları düşüyor ve zamanla okuldan kopabiliyorlar” (Öğretmen11).

Öğretmen8, uluslararası öğrencilerde aile bütünlüğünün bozulması ve maddi sorunların başarıyı etkilediğini şöyle ifade etmektedir:

“Bazı uluslararası öğrencilerde aile bütünlüğünün bozukmuş olması, ebeveynin boşanması, ayrı yaşaması ya da yeni kurulan evlilikler öğrencilerin ihmal edilmelerine yol açabiliyor. Bu durum da aile desteğinin zayıf olmasıyla birlikte akademik başarı düşük oluyor” (Öğretmen8).

Öğretmen4, uluslararası öğrencilere yönelik nadiren öğretmenlerde bazen de öğrencilerdeki önyargıların ilgili öğrencilerin başarısını etkilediğini şöyle ifade etmektedir:

“Uluslararası öğrencilerle ilgili özellikle Suriyeli öğrencilerle ilgili önyargılar bu öğrencilerin derslere uyum ve okul başarısını olumsuz etkiliyor. Örneğin bir öğretmenin uyum için yaptığı Arap günü etkinliğine çok az Türk öğrenci katıldı. Bu durumda önyargının bir göstergesi” (Öğretmen4).

Öğretmen1 de uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermeme ve önyargılar konusunda şunları paylaşmıştır:

“Okulda öğretmen ve öğrencilerin beklentisi uluslararası öğrenciler bize, bizim kültürümüze uyum sağlasın. Bu beklenti ve önyargılar öğrencilerin okula uyumunu ve ilişkilerini etkiliyor. Sonuçta da öğrenci başarıya etki ediyor” (Öğretmen1).

Uluslararası öğrencilerle ilgili 5 yıllık çalışma deneyimi olan Öğretmen10, uluslararası öğrencilere okullarda Yabancı Öğrenci Sınavı konusunda destek olunmaması ve yönlendirme yapılmamasının da öğrenci başarısını olumsuz etkileyen faktörlerden olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Bu öğrencilerin büyük çoğunluğu üniversite sınavı için Yabancı Öğrenci Sınavına girmektedir. Ancak okullarda bu sınavın içeriğiyle ilgili yeterli yönlendirme yapılamıyor, destek verilemiyor. Haliyle bu durum öğrencilerin motivasyonunu bozuyor ve ders başarısını düşürüyor” (Öğretmen10).

Öğretmen4 de Yabancı Öğrenci Sınavıyla gerekli yönlendirme ve bilgilendirme eksikliğinin öğrenci başarısını etkilediğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Müfredat ağır ve farklı geliyor. Müfredatta Yabancı Öğrenci Sınavıyla ilgili konular da olmadığı için öğrencinin ilgisini 11 ve 12. sınıf düzeylerinde pek çekmiyor. Bu durumda okul başarısını olumsuz etkiliyor. Ayrıca öğretmenlerde de yabancı öğrenci sınavıyla ilgili bilgi eksikliği var. Bu eksiklikler doğru yönlendirmeyi ve dolayısıyla başarıyı da etkiliyor” (Öğretmen4).

Uluslararası öğrencilerin bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin Türk vatandaşı öğrencilerden farklılaşıp farklılaşmadığı ve akademik başarıyı etkileyen faktörler sorulmuştur. Akademik başarıyı olum etkileyen faktörler “Türkçe öğrenme düzeyi”, “aile desteği”, “olumlu okul iklimi”, “yabancı dil bilgisi” ve “ders dışı aktiviteler” şeklinde beş koda ayrılmıştır. Tablo 5’te ilgili kodlar gösterilmektedir.

Tablo 5: Akademik Başarıyı Olumlu Etkileyen Faktörler

Tema	Kodlar	Sayı	%
Uluslararası Öğrencilerin Başarısını Olumlu Etkileyen Faktörler	Türkçe öğrenme düzeyi	6	46
	Olumlu okul iklimi	4	31
	Aile desteği	4	31
	Ders dışı aktiviteler	3	23
	Yabancı dil bilgisi	3	23

Uluslararası öğrencilerle 10 yıllık bir deneyim geçmişi olan Öğretmen4, Türkçe öğrenme düzeyinin akademik başarıyla birebir ilişkisi olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Türkçe öğrenme becerisi akademik başarı sürecini ciddi olarak destekliyor. Önceki sınıf düzeylerinde Türkçe becerisi iyi olan öğrenciler sayısal dersler yanında dil bilgisi gerektiren derslerde de çok başarılı oluyorlar” (Öğretmen4).

Öğretmen13 de öğrencilerin dil bilme düzeyinin akademik başarıya katkısını şu şekilde etmektedir:

“Dil eğitimi için kurstan geçen öğrenciler, belirli bir seviyede dil becerisine sahip öğrencilerin hem diğer öğrencilerle iletişimleri daha iyi oluyor hem de akademik başarıları iyi oluyor (Öğretmen13)”.

Türkçe dışında başka dil bilmelerinin de uluslararası öğrencilerin okul başarısını artırdığını Öğretmen7 şu şekilde ifade etmiştir:

“Dil bilmeleri, aile ve sosyo-ekonomik destek ilgili öğrencilerin okul başarısını yükseltiyor. Bazı uluslararası öğrenciler Arapça yanında, İngilizce ve Almanca ’da biliyorlar. Bu durum öğrencilerin ders başarısına olumlu yansıyor” (Öğretmen7).

Uluslararası öğrencilerin aile desteğinin okul başarısını doğrudan etkilediğini Öğretmen5 şu şekilde ifade etmiştir:

“Uluslararası öğrencilerin okula uyumu ve ders başarısı büyük oranda aile desteğiyle ilgili. Velilerin okula ve derslere olan yaklaşımı, ilgili akademik başarıyı artıran en önemli etken” (Öğretmen5).

Öğretmen1 de aile desteğinin olumlu katkısıyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

“Ailenin maddi anlamda güvende olması zorluklar yaşamaması öğrenciyi destekleyici bir unsur oluyor. Ayrıca velinin de eğitim almış olması öğrenci başarısını yükseltici etki yapıyor” (Öğretmen1).

Uluslararası öğrencilerle 8 yıllık bir çalışma deneyimi olan Öğretmen12, olumlu okul ikliminin öğrencilerin başarısına katkısını şu şekilde ifade etmektedir:

“Aile ve çevre desteği yanında okul idaresi ve öğretmenlerin olumlu yaklaşımları yani olumlu bir okul iklimi bu öğrencilerin sınıfa uyumunu ve akademik başarısını artırmaya yardımcı oluyor. Önceki yıllarda okulda başarılı ve olumlu deneyimleri olan uluslararası öğrencilerin de olması bu duruma katkı sağlıyor” (Öğretmen12).

Öğretmen4, olumlu okul ikliminin öğrenci başarısını artırmaya yönelik katkısını şu şekilde ifade etmiştir:

“Kabul görme, kendini grubun bir parçası olarak hissetme bu öğrencilerin sınıfa olan bağlılığını artırıyor. Tabi bu aidiyet hissi okul başarısına da katkı sağlıyor” (Öğretmen4).

Uluslararası öğrencilerle 8 yıllık bir çalışma deneyimi olan Öğretmen2, öğrencilerin ders dışı aktivitelerine katılmasının okul başarısına katkı sağladığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Uluslararası öğrencilerin der dışı aktivitelerine katılması, takım çalışmalarında ya da sportif etkinliklerde bulunması diğer öğrencilerle dayanışmayı güçlendiriyor. Bu durum da okul başarısına yansıyor” (Öğretmen2).

Uluslararası öğrencilerin Türkçe bilgisi düzeyi öğrencilerin akademik başarılarını düşüren bir etken olduğu gibi akademik başarıya olumlu katkı sağlayan bir unsur olarak da ortaya çıkmaktadır. Uluslararası öğrenciler büyük oranda Türkçe bilgisi içeren derslerde zorluk yaşarken, İngilizce, Arapça gibi derslerde ve bazı öğrenciler dil bilgisi içermeyen sayısal derslerde iyi başarı sergilemektedirler. Bu durumu Öğretmen1 şöyle ifade etmektedir:

“Bu öğrencilerin akademik başarıları derslerin çoğu Türkçe dilbilgisi içerdiği için Türk öğrencilere göre daha düşük. Ancak bazen sayısal derslerde ya da İngilizce, Arapça gibi derslerde daha iyi performans sergiledikleri oluyor” (Öğretmen1).

Öğretmen3 de benzer görüşleri aşağıdaki şekilde dile getirmiştir: *“Türkçe ve sözel derslerde daha fazla zorlanıyorlar. Sayısalda daha rahatlar. Ancak derslere göre değişimle birlikte Türk öğrencilere göre notları daha düşük”.*

4.2.3. Öğretmen ve Öğrenci İletişimi

Okullarında uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin Türk vatandaşı öğrencilerle iletişim deneyimleri sorulmuştur. Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle iletişim deneyimi “güçlü iletişim deneyimi”, “istenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi” ve “yetersiz iletişim deneyim” şeklinde üç koda ayrılmıştır. Tablo 6’da ilgili kodlar gösterilmektedir.

Tablo 6: Uluslararası Öğrencilerle Türk Öğrencilerin İletişim Deneyimi

Tema	Kodlar	Sayı	%
Uluslararası Öğrencilerin Türk Öğrencilerle İletişim Deneyimi	Güçlü iletişim deneyimi	5	38
	İstenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi	7	54
	Yetersiz iletişim deneyim	1	7

Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle ilişkisinde iletişimlerinde istenen düzeyde olmadığını öğretmenlerin büyük kısmı (% 54) ifade etmiştir. Güçlü iletişim deneyimi ifade eden öğretmenlerin oranı ise %38’dir. Çok küçük bir oran ise (%7) yetersiz düzeyde bir iletişim deneyiminden bahsetmektedir. Öğretmen1, özellikle okula yeni gelen öğrencilerin iletişimde sorunlar yaşadığını şu şekilde ifade etmektedir:

“Dille ilgili sorun olunca iletişimde de sorun oluyor. Özellikle okula yeni gelen öğrenciler iletişimde, arkadaş edinmede sorunlar yaşayabiliyorlar. Maddi sorunlar da arkadaşlığı etkileyebiliyor” (Öğretmen1).

Öğretmen6 ise uluslararası öğrencileri kabul ve iletişimde genel olarak sorun olmadığını ancak ayrıntılara inildiğinde bazı sorunlar olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Genel olarak pek sorun yok ancak 9. ve 10.sınıflarda detaylarda sorun var. Tam açık şekilde görünmüyor ancak öğrenciler jest ve mimik ifadelerinde dışlama eğilimi bazen sosyal medyadan etkilenme dolayısıyla olabiliyor” (Öğretmen9).

Öğretmen12 ise uluslararası öğrencilerde küçük grupları kabulün daha kolay olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Sınıflarda aynı uyuktan az sayıda öğrenci diğer öğrenciler tarafından daha kolay kabul ediliyorlar. Ancak çok sayıda aynı uyuklu öğrenci bir de kendi aralarında gruplaşma oluyorsa bu durumda iletişim ve kabulde sorunlar yaşanabiliyor” (Öğretmen12).

Öğretmen3 ise dil öğrenmeye karşı direnç geliştirebilen Suriyeli öğrencilere karşı diğer öğrencilerin iletişim anlamında olumsuz tavır geliştirebildiklerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Suriyeli öğrencilerin iletişim, uyumunda zorluklar yaşanabiliyor. Bu durumun toplumdaki zaman zaman artan politik tavırla ilgili olduğu kadar bir süre burada kalıp hala Türkçe öğrenmeye karşı gösterilen dirençte cevapta olabiliyor. Ailelerle konuşup direnci aşma konusunda onların desteğini almaya çalışıyorum” (Öğretmen3).

Öğretmen5, uluslararası öğrencilerin iletişim deneyimlerinin güçlü olmasında dil faktörü etkisini şöyle ifade etmiştir:

“Türk öğrencilerle iyi düzeyde iletişim kuruyorlar. Türkçe iyi konuşuyorlar. Özellikle dil anlamında iyi olmaları süreci oldukça kolaylaştırıyor” (Öğretmen5).

Öğretmen10 da öğrencilerin genel olarak iletişimlerinin iyi olduğunu ifade ederken kız öğrencilerin iletişimlerinin daha iyi olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Bizim okulda kız ve erkek uluslararası öğrenciler var. Genel olarak diğer öğrencilerle iletişimleri gayet iyi. Ama kız öğrenciler bu konuda erkek öğrencilere göre bir adım daha öndeler” (Öğretmen10).

Okullarında uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin öğretmenlerle iletişim deneyimleri sorulmuştur. Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle iletişim deneyimi “güçlü iletişim deneyimi”, “istenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi” ve “yetersiz iletişim deneyimi” şeklinde üç koda ayrılmıştır. Tablo 7’de ilgili kodlar gösterilmektedir.

Tablo 7: Uluslararası Öğrencilerle Öğretmenlerin İletişim Deneyimi

Tema	Kodlar	Sayı	%
Uluslararası Öğrencilerin Öğretmenlerle İletişim Deneyimi	Güçlü iletişim deneyimi	7	54
	İstenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi	5	38
	Yetersiz iletişim deneyim	1	7

Uluslararası öğrencilerin öğretmenlerle iletişimlerinin çok iyi düzeyde olduğunu öğretmenlerin %54’ü ifade etmiştir. İstenen düzeyde olmadığını ise öğretmenlerin %38’i ifade etmiştir. Çok küçük bir oran ise (%7) yetersiz düzeyde bir iletişim deneyiminden bahsetmektedir. Öğretmen öğrenci iletişimi bazen dil yetersizliği, bazen önyargılar nedeniyle yeterli düzeyde kurulamamaktadır. Bazen bu önyargılar öğrenci kaynaklıken bazen öğretmen kaynaklı da olabilmektedir. Öğretmen9, istenen düzeyde olmayan iletişim deneyiminin arka planındaki önyargıları şu şekilde ifade etmektedir:

“Genel olarak öğretmenlerle iletişim iyi. Bazı öğretmenlerin çok belirgin olmayan ancak olumsuz bir yaklaşım olabiliyor. Bu durum da sosyal medya ya da politik gündemden etkilenmenin sonuçları şeklinde olabiliyor” (Öğretmen9).

Öğretmen12, benzer yaklaşım ve önyargıları şu şekilde ifade etmektedir:

“Genel olarak iletişim iyi düzeyde. Ancak çok olumlu yaklaşım gösteren öğretmenler yanında olumsuz yaklaşımlara da rastlıyoruz. Bazen bunu makul kalıplar içine yerleştirip o şekilde rasyonalize edilebiliyor. Bazen sözler yanında davranışlardan jest ve mimiklerden belli olabiliyor” (Öğretmen12).

İletişimin niteliğinin daha çok dille ilişkili olduğunu ifade eden Öğretmen3, bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Öğretmen iletişimi daha çok dille ilgili oluyor. Dil yeterli değilse iletişim pasif hale geliyor. Genelde öğretmenler dil öğrenmeye istekli ve konuda başarılı öğrencilere daha pozitif yaklaşıyor. Öğrenci dille ilgili sorumluluk almıyor ve öğrenmeye direnç gösteriyorsa öğretmenler tepki gösterebiliyor” (Öğretmen3).

Öğretmen2 ise öğrencilerin öğretmenlerle iletişim ve işbirliğine kapalı olduklarını şu şekilde ifade etmektedir:

“Genellikle öğretmenlerle ilişim ve işbirliği noktasında kapalılar. Yeterince girişimde bulunmuyorlar. İletişimleri güçlü değil (Öğretmen2)”.

Öğretmenlerin işbirliği ve iletişimde destekleyici olduğunu ifade eden Öğretmen4 ise bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Uluslararası öğrencilerle öğretmenlerin iletişimi diğer öğrencilere göre daha iyi durumda. Öğretmenlerin tutumları genelde destekleyici yönde oluyor. Öğretmenler işbirliği ve iletişimi artırmak için neler yapılabilir bu konuda toplantılar düzenleyip bunlara katılım gösteriyorlar (Öğretmen4)”.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışmada ortaöğretim düzeyinde eğitim alan uluslararası öğrencilerin akademik başarıları ve okula uyumlarının incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla okulunda uluslararası öğrenciler bulunan rehber öğretmenlerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin okula uyum ve akademik başarılarına yönelik sorular sorulmuştur. Uluslararası öğrencilerin öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin 3-10 yıl arası uluslararası öğrencilerle çalışma deneyimi olduğu tespit edilmiştir. Ancak uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili eğitim aldığı söyleyen rehber öğretmen bulunmamaktadır.

Uluslararası öğrencilerin kısmen ya da büyük oranda okula uyum sorunu yaşaması araştırmanın sonuçlarından birisidir. Rehber öğretmenlerin uluslararası öğrencilerin okula uyumlarına yönelik “kısmen uyum sorunu yaşıyor” %38 ve “uyum sorunu yaşıyor” %38 oranlarını topladığımızda %76 gibi yüksek bir oranda öğretmen öğrencilerin okula uyumla ilgili sorun yaşadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin kültürel farklılıkları, Türkçe hazırlık sınıfı görmeden okula gelmeleri ve Türkçeyi yeterli düzeyde öğrenmemiş olmaları, okul müfredatının ağır gelmesi, arkadaş iletişimi başlatmak ve sürdürmedeki zorluklar, maddi zorluklar ve kendi aralarında gruplaşmalar uluslararası öğrencilerin okula uyumunu etkileyen faktörler olarak görülmektedir. Bu bulgular daha önce yapılan çeşitli araştırmaların sonuçlarıyla da uyumludur. Turan ve Polat (2017) kültürel farklılıklar, Gülüm ve Akçalı (2017) uyum sağlayamama ve dışlanma, Güngör ve Şenel (2018) kendi aralarında gruplaşma, Kalebaşı ve Güngör (2019) oyun ve etkinliklere dâhil edilmeme gibi bulgular daha önce yapılan çalışmalarla ortak temalar olarak görülmektedir.

Okullarında uluslararası öğrencileri bulunan rehber öğretmenlere öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler sorulmuştur. Akademik başarıyı düşüren etkenler olarak “Türkçe öğrenme düzeyi”, “maddi sorunlar” ve “aile desteğinin zayıf olması”, “önyargılar” ve “müfredatın YÖS sınavını içermemesi” gibi beş temalar bulunmuştur. Türkçe öğrenme düzeyi akademik başarıyı en fazla etkileyen nedenler arasında ilk sırada ortaya çıkmıştır. Maddi sorunlar ve aile desteğinin zayıf olması da diğer çok önemli nedenler arasındadır. Uluslararası öğrencilere yönelik önyargılar ve okul müfredatın Yabancı Öğrenci Sınavını içermemesi de öğretmenlerin akademik başarı düşüklüğüne ilişkin ifade ettikleri sebepler arasındadır. Türkçe öğrenme düzeyi, önyargılar ve aile maddi desteğinin zayıf olması gibi faktörler çeşitli araştırmalarda da ifade edilmiştir. Anis (2019) Türkçe öğrenme düzeyi ve aile desteğinin zayıf olması, Kardeş ve Akman (2018) Türkçe öğrenme, Aykut (2019) önyargılı yaklaşımlar ve iletişim kuramama gibi nedenler önceki bulgularla örtüşmektedir.

Uluslararası öğrencilerin akademik başarılarını olumlu etkileyen faktörler olarak ise “Türkçe öğrenme düzeyi”, “aile desteği”, “olumlu okul iklimi”, “yabancı dil bilgisi” ve “ders dışı aktiviteler” gibi beş tema bulunmuştur. Akademik başarıyı olumsuz etkileyen faktörler içinde olan Türkçe öğrenme düzeyi akademik başarıyı olumlu destekleyen faktörler arasında ilk sıradadır. Türkçe öğrenme düzeyinin akademik başarıyı etkilemesi Dağ (2018) ve Anis (2019) gibi başka araştırmacıların da bulgusudur. Ayrıca uluslararası öğrencileri de kapsayan olumlu bir okul ikliminin olması, aile desteği, yabancı dil bilgisi ve ders dışı aktiviteler akademik başarıyı olumlu etkilemektedir. Rehber öğretmenler öğrencilerin Arapça, İngilizce, Almanca gibi dil bilgisi yanında ders dışı aktivitelere diğer öğrencilerle birlikte katılmalarının akademik başarıyı artırdığını ifade etmişlerdir.

Okullarında uluslararası öğrenci bulunan rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin Türk vatandaşı öğrencilerle iletişim deneyimleri sorulmuştur. Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle iletişim deneyimi “güçlü iletişim deneyimi”, “istenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi” ve “yetersiz

iletişim deneyim” şeklinde üç tema bulunmuştur. Öğretmenlerin %54’ü uluslararası öğrencilerin iletişiminin istenen düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuç özellikle okula yeni gelen uluslararası öğrencilerin iletişim kurmada zorluk yaşaması, Türkçe bilgisinin yeterli düzeyde olmamasıyla ilişkili olduğu kadar diğer öğrencilerin önyargılı yaklaşımlarıyla da ilişkilidir. Bu sonuçlar daha önceki araştırmalardan Sarıahmetoğlu’nun (2019) Kastamonu’da ve Gülüm ve Akçalı’nın (2017) Balıkesir’de gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarıyla da uyumludur.

Rehber öğretmenlere uluslararası öğrencilerin öğretmenlerle iletişim deneyimleri sorulmuştur. Uluslararası öğrencilerin Türk öğrencilerle iletişim deneyimi “güçlü iletişim deneyimi”, “istenen düzeyde olmayan iletişim deneyimi” ve “yetersiz iletişim deneyim” şeklinde üç koda ayrılmıştır. Uluslararası öğrencilerin öğretmenlerle iletişimlerinin çok iyi düzeyde olduğunu öğretmenlerin %54’ü ifade etmiştir. İstenen düzeyde olmadığını ise öğretmenlerin %38’i ifade etmiştir. Araştırma bulguları uluslararası öğrenci ve öğretmen iletişiminin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak öğretmen öğrenci iletişimi bazen dil yetersizliği, bazen önyargılar nedeniyle yeterli düzeyde kurulamamaktadır. Bazen bu önyargılar öğrenci kaynaklıken bazen öğretmen kaynaklı da olabilmektedir. Ancak önyargılı ve olumsuz davranışlar kendini açık olarak değil daha çok jest, mimik ve davranışlarda örtük olarak göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin okula uyumları ve akademik başarılarının artırılması için uygulanabilecek çözüm önerileri aşağıda belirtilmiştir:

- Uluslararası öğrenciler Türkçe hazırlık sınıfına alınmalıdır. Akademik dersler ile Türkçe öğrenmenin beraber gitmesi öğrenci başarısı ve uyumunu olumsuz etkilemektedir.
- Uluslararası öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili veli ve öğretmen eğitimlerinin yapılması öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlayacaktır.
- Okullarında uluslararası öğrenci bulunan okullarda öğretmen ve okul idaresine Yabancı Öğrenci Sınavıyla ilgili eğitim verilmesi uluslararası öğrencilerin üst eğitim kurumlarına yönlendirilmesi ve okul motivasyonu açısından önemlidir.
- Uluslararası öğrencileri okullarda takım çalışmaları ve sportif faaliyetlere katılımları için teşvik etmek ve planlamalar yapmak okula uyum ve akademik başarıyı destekleyecektir.
- Uluslararası öğrencilerin il ve ilçelerde uygun okullara yerleştirilmeleri için Rehberlik Araştırma Merkezleri bünyesinde sosyal çalışmacıların istihdam edilmesi okula uyum ve akademik başarı açısından önemlidir.
- Okul aile birliği ve yerel yönetimler aracılığıyla maddi desteğe ihtiyaç duyan uluslararası öğrencilerin desteklenmesi uluslararası öğrencilerin okula devamına ve okul başarısına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alvarez, M. E., Bye, L., Bryant, R. ve Mumm, A. M. (2013). School Social Workers and Educational Outcomes. *Children Camp; Schools*, 35(4), 236-243.
- Anis, R. (2019). *Devlet Okullarında Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Akademik Başarılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Aykut, S. (2019). *Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunları: Farklılıklara Saygı Eğitimi Odağında Okul Sosyal Hizmet Önerisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Constable, R. (2009). The Role of the School Social Worker. C. R. Massat, R. Constable, S. McDonald, J. P. Flynn (Ed.), *School Social Work: Practice, Policy, and Research* (Seventh Edition, s. 3-29). Chicago: Lyceum Books.
- Dağ, A. (2017). *Okul Sosyal Hizmeti*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Dağ, A. (2018). Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında İlkokula Devam Eden Sığınmacı Öğrencilerin Eğitim Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(25), 2401-2412.
- Duman, N. (2000). *Ankara Liselerinde Çeteye Katılma Potansiyeli Olan Öğrenci Grupları ve Okul Sosyal Hizmeti*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*. (Çeviren: Pelin Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güngör, F. ve Şenel, A. E. (2018). Yabancı Uyruklu İlkokul Öğrencilerinin Eğitim – Öğretiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173.
- Gülüm, K. ve Akçalı, H. (2017). Balıkesir’deki Mülteci Çocukların Eğitim Sorunları. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Afro-Avrasya Özel Sayısı*, 1(1), 127-136.
- Jarolmen, J. (2017). *Okul Sosyal Hizmeti: Bir Uygulama Kılavuzu*. Ankara: Nika Yay.
- Kalebaşı, A. ve Güngör, F. (2019). Suriyeli Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Uyum Deneyimleri: Üsküdar’da Nitel Bir Çalışma. *Turkish Studies Social Sciences*, 14(4), 1525-1545.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237.
- Louise Osmond. M. (2005) *School Social Workers. Encyclopedia of Canadian Social Work*. (Ed: Francis J. Turner). Wilfrid Laurier University Press Waterloo, Ontario, Canada.
- Sarıahmetoğlu, H. (2019). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Sistemine Uyumunda Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu.
- SETA ve Theirworld. (2017). *Engelleri Aşmak: Türkiye’de Suriyeli Çocukları Okullaştırmak*. İstanbul: Turkuvaz Haberleşme ve Yay.
- Şimşek, D. (2019). Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişimi: Engeller ve Öneriler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 17(65), 10-32.
- Turan, M. ve Polat, F. (2017). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu İlköğretim Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Qualitative Studies*, 12(4), 31-60.
- Turner, F. J. (2005). *Encyclopedia of Canadian Social Work. Waterloo, On, Can: Wilfrid Laurier University Press*.
- Vural, B. (2004). *Öğrenci başarısı için aile-okul birlikteliği*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- URL 1 <https://www.goc.gov.tr/raporlar>.
- URL 2 https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf
- URL 3 <https://www.unicef.org/turkey/media/10711/file/Ge%C3%A7ici%20koruma%20alt%C4%B1ndaki%20C3%A7ocuklar%C4%B1n%20e%C4%9Fitim%20istatistikleri.pdf>.